

Nr 40

Utlåtande med anledning av väckt motion om åtgärder till förhindrande av införsel i landet av skadegörare i vegetabiliska produkter.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 37, av herr *Huss* har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag åt statens växtskyddsanstalt att företaga utredning och skyndsamt inkomma med förslag till bestämmelser om krav på frihet från skadegörare i importerade vegetabiliska produkter och om inspektion vid import av sådana varor.

Beträffande det närmare innehållet i motionen torde utskottet få hänvisa till denna.

Över motionen har utskottet låtit inhämta yttranden från lantbruksstyrelsen, generaltullstyrelsen, veterinärstyrelsen, statens jordbruksnämnd — efter hörande av representanter för spannmålshandeln, kvarnindustrien och andra berörda näringar — statens växtskyddsanstalt, statens institut för folkhälsan och Sveriges lantbruksförbund.

Lantbruksstyrelsen har i yttrande, dagtecknat den 5 april 1955, anfört följande.

Statens växtskyddsanstalt har inrättats för att genom olika åtgärder bereda den svenska växtodlingen inom jordbruk och trädgårdsskötsel skydd mot sjukdomar och skador, orsakade av växtparasiter. Anstaltens arbete består huvudsakligen i att utforska skadegörarnas natur i syfte att finna och bland växtodlarna kunna rekommendera lämpliga bekämpningsåtgärder. Resultatet av detta arbete kan icke bli effektivt, om det icke kombineras med ett verksamt skydd mot införsel av växtparasiter från främmande länder.

Under de senare åren har importen av vegetabiliska produkter utökats avsevärt. Allt flera nya länder har efter hand sökt marknad för sina varor i Sverige. För att belysa utvecklingen kan anföras att enligt 1949 års växtskyddsutredning uppgick importen av inspektionspliktiga växter i Stockholm år 1949 till ca 20 000 kollin. Motsvarande import uppgår f. n. till ca 53 000 kollin per år. Därmed har också riskerna för införsel av växtparasiter ökat.

Anstalten utövar enligt gällande bestämmelser viss växtskyddskontroll i importhamnarna. I en till jordbruksdepartementet i november 1954 inlämnad promemoria har anstalten närmare redogjort för den nuvarande inspektionsverksamheten och framhållit att gällande bestämmelser är starkt föråldrade och därför bör bli föremål för översyn. Styrelsen delar denna uppfattning och anser, att gällande bestämmelser i fråga om krav på frihet från skadegörare i importerade varor icke synes vara till fyllest och att en utökning av inspektionsrätten därför synes böra övervägas. Detta gäl-

ler icke blott vegetabiliska utan även animaliska produkter. En skärpning av bestämmelserna torde dock medföra behov av ökade resurser för anstalten.

I åtskilliga andra länder tillmättes importkontrollen mycket stor betydelse såsom åtgärd att begränsa växtparasiters skadegörelser. Det kan nämnas, att man bl. a. i Schweiz med framgång använt sig av begasning av växter och vissa vegetabiliska produkter såsom komplettering till inspektionen av importvaran. Begasningen utföres i för ändamålet inrättade gaskammare, såväl fasta som transportabla. Genom detta förfaringssätt har man kunnat åstadkomma ett effektivt skydd mot införsel av bl. a. skadeinsekter. I vårt land saknas emellertid såväl befogenheter som utrustning för ett sådant tillvägagångssätt.

Såsom exempel på en farlig växtparasit har motionären särskilt anfört mjölbaggen. Denna skadegörare har tyvärr redan fått fäste i Sverige och anställer stora skador. Det är dock angeläget att de åtgärder, som vidtages för att bekämpa skadegöraren inom landet, icke äventyras därigenom att nya smittohärdar ständigt tillåtes uppträda i form av från utlandet importerade, av mjölbaggen angripna varupartier. Mjölbaggen är emellertid blott en av de många farliga skadegörare, som kan komma in i landet med importerade vegetabiliska produkter och spridas vidare.

Enligt styrelsens mening synes en effektiv importkontroll, förenad med förebyggande bekämpningsåtgärder vid import av främst vegetabiliska produkter vara av väsentlig betydelse. Åtgärder på ifrågavarande område torde emellertid beröra icke blott anstalten utan jämväl andra myndigheter. Styrelsen har, i likhet med anstalten, uppmärksamheten riktad på frågan om behovet av en effektivare importkontroll och avser att i samråd med berörda myndigheter upptaga densamma till övervägande.

Generaltullstyrelsen, som infortrat särskilda yttranden från tulldirektionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, tullkamrarna i Hälsingborg, Landskrona, Norrköping, Strömstad, Gävle och Haparanda samt gränstullkammaren i Karlstad, har i remissyttrande den 25 mars 1955 anfört följande.

Vissa av tullmyndigheterna har vid enstaka tillfällen uppmärksammat, att till riket inkomna partier vegetabiliska produkter vid införseln varit mer eller mindre svårt angripna av skadegörare. Tullverkets möjligheter att upptäcka och förhindra införseln av skadegörare är emellertid starkt begränsade. Importen av sådana produkter varom här är fråga sker nämligen vanligtvis i stora partier, varför en fullständig kontroll vid införseln skulle innebära ett synnerligen omständligt förfarande. Dessutom torde, därest fråga är om endast en lindrigare infektering, förekomsten av skadegörare knappast utan synnerligen ingående undersökning kunna konstateras i samband med lossning och tulltaxering.

Beträffande införsel av potatis samt vissa fröer och levande växter m. m. föreskrives i allmänhet såsom villkor för införseln, att importören för tullmyndigheten företer intyg rörande vissa förhållanden om den importerade varan. Detta system synes fungera tillfredsställande. Det kunde möjligen vara av värde att även intyg om frihet från skadegörare företeddes vid införsel av vegetabiliska produkter.

Emellertid kan ifrågasättas, om motionens syfte kan uppnås enbart genom skärpning av importkontrollen av vegetabiliska produkter. I motionen avsedda skadegörare torde nämligen kunna införas till riket även på annat sätt än i sådana produkter. För att effektivt kunna förhindra införseln av

förrådsskadedjur synes därför alla hithörande spörsmål böra göras till föremål för utredning i ett sammanhang. En sådan utredning torde, i den mån den kommer att beröra kontrollföreskrifter vid införsel av varor, böra ske i samråd med styrelsen.

I sitt yttrande, dagtecknat den 29 mars 1955, har *veterinärstyrelsen* framhållit följande.

Den befattning, som styrelsen jämlikt gällande lagstiftning har att taga med andra till införsel i riket avsedda vegetabiliska produkter än hö och halm från av boskapspest eller mul- och klövsjuka smittat land, hänför sig uteslutande till det emballage, vari desamma är inneslutna.

Enligt kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 220) angående vad som skall iakttagas vid införsel av fodermedel m. m. från utrikes ort, som förklarats smittad av mul- och klövsjuka, skall vissa desinfektionsåtgärder vidtagas med avseende å förut begagnade säckar, vari importerade varor av ifrågasvarande slag icke sällan är inneslutna. Styrelsen äger dock rätt att vid införsel från visst land eller viss landsdel medge undantag från sagda således enbart med hänsyn till faran för spridande av mul- och klövsjuka genom emballaget meddelade bestämmelser.

I detta sammanhang kan styrelsen nämna, att utomlands gjorda erfarenheter talar för att mul- och klövsjukevirus även kan spridas genom de vegetabiliska produkterna såsom sådana. Fördenskull överväger styrelsen att hemställa om bemyndigande att, där så befinnes påkallat, meddela vissa föreskrifter i syfte att på ett fullständigare sätt än hittills kunna undanröja faran av ett införande till riket av mul- och klövsjuka i samband med import av vegetabiliska produkter.

Styrelsen är icke av den uppfattningen, att i sistnämnda syfte givna föreskrifter skulle samtidigt kunna tillgodose det i motionen framförda intresset att förhindra införsel till riket av skadegörande insekter och andra lägre djur samt av lägre växter i samband med import av vegetabiliska produkter. Styrelsen understryker dock vikten av att nödvändiga åtgärder även i detta avseende vidtages men kan för sin del icke lämna någon anvisning på det lämpligaste sättet härför.

Statens jordbruksnämnd — som tillika överlämnat införskaffade yttranden från Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, Svenska lantmännens riksförbund, Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening, Föreningen Sveriges spannmålsintressenter, Kooperativa förbundet, Föreningen svenska handelskvarnar, Svenska kvarnföreningen, Sveriges potatisodlares riksförbund och Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund — har i sitt remissyttrande, dagtecknat den 29 mars 1955, anfört följande.

Att skadeinsekter och liknande skadegörare, som inkommer i landet vid import av skilda slag av vegetabiliska produkter, kan åsamka såväl jordbruket och dess binäringar som importörerna och handeln i övrigt betydande förluster och olägenheter, bestyrkes i de till nämnden inkomna yttrandena. Angelägenheten ur allmän synpunkt av att man i möjligaste mån söker eliminera dessa förluster och olägenheter ligger i öppen dag. En utredning om de åtgärder, som lämpligen kan komma i fråga till förhindrande av fortsatt införsel av ifrågasvarande, med skadegörare infekterade produkter, framstår därför som angelägen. Nämnden tillstyrker för sin del att växtskyddsanstalten erhåller i uppdrag att efter samråd med berörda organisationer inom näringslivet företaga en dylik utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Vid utredningen bör givetvis hänsyn tagas till de speciella förhållanden på spannmålshandelns område, som berörts i vissa av de till nämnden avgivna yttrandena. Enligt nämndens mening synes det vidare angeläget, att utredningen även uppmärksammar de problem i samband med importen av potatis, som berörts i yttrandet från Sveriges potatisodlares riksförbund.

I sitt den 12 mars 1955 avgivna yttrande har *Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening*, uttalat följande.

Enligt föreningen har man inom spannmåls- och fodermedelshandeln sedan länge haft uppmärksamheten riktad på här ifrågavarande problem och använt olika bekämpningsmedel. Försök har bl. a. skett genom Svenska spannmålsaktiebolagets försorg, vilka försök visar de stora svårigheter, som föreligger att under olika förhållanden kunna uppnå effektiv utrotning av skadedjuren. Bästa resultatet har vunnits genom gasning, vilken metod dock i allmänhet förutsätter, att den angripna varan behandlas i tillslutet rum. I fråga om spannmål har även vacuumtorkning visat goda resultat. Antalet dylika torkar i landet är dock mycket litet.

Motionären har ifrågasatt, att man genom en övervakning vid import av vegetabiliska produkter skall söka hindra införsel av förrådsskadegörare.

Föreningen framhåller emellertid, att en sådan kontroll är svår att genomföra bl. a. av det skälet att här åsyftade skadegörare ej endast uppträder i vegetabiliska produkter utan även kan förekomma i de mest skilda varuslag. Vidare hänvisar föreningen till de ekonomiska risker för importörer av spannmål och fodermedel, som ett införande av bestämmelser om krav på frihet från skadegörare i importvarorna skulle komma att medföra. En lösning av detta problem synes därför enligt föreningens mening böra i första rummet uppnås genom en internationell överenskommelse om företagande av bekämpningsåtgärder i exportländerna.

Föreningen finner det i likhet med motionären vara av värde, att ifrågavarande spørsmål blir föremål för en utredning, vilken emellertid icke enbart bör ha till uppgift att undersöka möjligheterna för åstadkommande av förebyggande åtgärder utan även söka finna lämpliga utvägar för att begränsa här ifrågavarande skadeverkningar och hindra spridningen av de skadegörare, som kommer in i landet. Föreningen förutsätter att vid en sådan utredning representanter för spannmålshandeln och kvarnindustrien blir i tillfälle deltaga.

Svenska lantmännens riksförbund, som varit företrätt i en arbetsgrupp, vilken inom Svensk spannmålshandel förberett och utformat närmast föregående yttrande, hänvisar i en den 14 mars 1955 dagtecknad skrift till detta yttrande och instämmer i detsamma.

Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening har i sitt yttrande, dagtecknat den 12 mars 1955, anfört följande.

Den av motionären berörda företeelsen, förekomsten av skadegörande insekter i vegetabiliska produkter, har mycket länge varit känd inom spannmåls- och fodermedelsbranschen. I åtskilliga fall har importerade varupartier visat sig innehålla dylika skadegörare, vilket åsamkat firmorna i branschen olägenheter och förluster. Förutom den svartbruna mjölbaggen är kvarnmottet och majsiveln relativt vanliga, varjämte emellanåt uppträtt den farliga caprabaggen. Importfirmorna har själva sökt vidtaga åtgärder för att utrota dessa skadegörare respektive förhindra vidare spridning av desamma. Erfarenheterna har emellertid visat, att det är förenat med

betydande svårigheter såväl att i tid upptäcka förekomsten av skadegörande insekter i importvarorna som att över huvud gardera sig mot förekomsten av sådana. Förhållandena synes på senare år ha förbättrats genom de ökade möjligheter till renhållning, som de moderna magasinerna erbjuder, varjämte genom DDT-preparatens tillgång numera finnes till värdefulla bekämpningsmedel. För dagen är därför ifrågavarande företeelse knappast något så stort problem, som motionären synes förutsätta. Det skulle givetvis vara av värde om importhandeln i sina strävanden att komma till rätta med ifrågavarande företeelser kunde erhålla ökat bistånd från den statliga växtskyddsinspektionens sida. Tyngdpunkten i eventuella åtgärder från den allmänna sida torde enligt föreningens mening böra läggas mera på denna sida av saken och mindre på kontrollsidan. Föreningen har emellertid för sin del icke något att erinra emot att det undersökes, huruvida särskilda åtgärder är möjliga att vidtaga till förhindrande av införsel av vegetabiliska varor, vilka innehåller dylika skadegörare. Därvid utgår föreningen dock från att importhandeln icke för ändamålet ålägges kontroll eller kostnader, som icke står i rimlig proportion till de värden saken gäller.

Föreningen tillstyrker således att den i motionen begärda utredningen kommer till stånd och hemställer, att representanter för importhandeln beredes tillfälle att medverka vid densamma. Att uppmärksamma är emellertid, att det länge framstått som erforderligt, att växtskyddsanstalten utbygges och ges ökade resurser att handha sina betydelsefulla uppgifter samt att framställning nyligen gjorts från olika håll, att denna större fråga snarast måtte göras till föremål för utredning. Då det torde kunna förutsättas, att utredning i detta senare ämne inom en nära framtid ovillkorligen måste komma till stånd, föreslår föreningen, att nämnda utredning jämväl får omfatta den i motionen berörda frågan; båda frågorna torde lämpligen böra behandlas i sammanhang med varandra. Vid sagda utredning torde även böra till behandling upptagas frågan, i vad mån förutsättningar finnes att på det internationella planet få till stånd åtgärder på området.

I yttrande den 14 mars 1955 har *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* framhållit följande.

Föreningen delar motionärens synpunkter beträffande önskvärdheten av att import av vegetabiliska produkter såvitt möjligt befrias från insektskadegörare. Genomförandet av praktiska åtgärder med sådant syfte torde dock enligt föreningens uppfattning under nu föreliggande förhållanden vara förenat med nära nog oöverkomliga svårigheter.

Förrådsinsekter såsom or, kornvivel, risvivel, plattbaggar etc. torde i större eller mindre grad förekomma icke blott inom lagerlokaler i vårt land, utan förhållandena härutinnan torde vara enahanda så gott som världen runt. Även om av levande insekter starkt infekterade varor förhindras att komma in i landet i samband med importen av här ifrågakommande artiklar, lär det svårigen kunna undvikas att importvaror behäftas med ägg, som sedermera utvecklar insekter.

Härtill kommer att exportländerna alltmer övergår till ett försäljningssystem, grundat på i exporthamnen inlastad vara, vilken icke kan underkännas eller avvisas av mottagaren, då den anländer till importorten. Även om certifikat utfärdas å den inlastade varan, utvisande att varan icke är bemängd med t. ex. baggar, kan den vid framkomsten till bestämmelseplatsen likväl uppvisa sådana på grund av insektsinfektion under transporten.

I regel sker dessa leveranser på basis av internationella avtal, vilka allmänt tillämpas som grundval för marknadsmässiga förbindelser. Att här-

vid påfordra sär föreskrifter eller undantagsvillkor för Sveriges vidkommande i fråga om insektsskadegörare är knappast uttryck för ett realistiskt betraktelsesätt, särskilt som vårt land ur världsmarknadssynpunkt är av alltför ringa betydelse. Att å andra sidan avvisa en leverans under hänvisning till ett inspektionsutlåtande eller myndighets beslut om lossningsförbud till följd av förekomsten av skadeinsekter torde i sina verkningar leda till att importen stoppas.

Härav framgår att frågan om insektsskadegörare är ett internationellt problem, som knappast kan lösas av ett enskilt land. En lösning torde förutsätta internationella överväganden. Spörsmålet torde enligt förbundets uppfattning lämpligen böra prövas av den europeiska samarbetsorganisationen (OEEC) eller av den internationella födoämnes- och livsmedelsorganisationen (FAO).

Bekämpningen av insektsskadegörare erbjuder utan tvivel viktiga uppgifter för forskningen. Det gäller att finna medel, som kan motverka eller neutralisera insektsskador och skapa hållbara skyddsgarantier mot insektsexpansioner inom lagerlokalerna.

Förbundet anser sig för sin del icke vara berett att intaga en definitiv ståndpunkt till utrednings- och inspektionskravet.

Kooperativa förbundet har i sitt den 17 mars 1955 avgivna yttrande anfört följande.

Det måste anses som en angelägen uppgift att med alla till buds stående medel hindra spridning av insekter och andra lägre djur, som förorsakar skadegörelse på lagrade vegetabiliska produkter och därav beredda livsmedel och då framför allt förhindra en import av dessa djur. Det är säkerligen stora värden, vilka varje år går förlorade för det svenska folkhushållet genom de skador, som dessa förrådsskadedjur orsakar. Därtill åsamkas handel och industri stora kostnader att i förebyggande syfte genom gasning och annan desinfektion söka förhindra spridning av sådana parasiter. Med tanke på dessa kostnader och ur hygienisk synpunkt är det uppenbart, att alla åtgärder, som kan vidtagas för att hindra dessa skadedjur att komma in i landet, förtjänar all stöd.

Vid utredning av de olika åtgärder, som bör vidtagas, har man bl. a. att taga hänsyn till vilka förutsättningar som finnes att inom internationell handel i kontrakt och andra köpeavtal gentemot säljare och avlastare föreskriva, att spannmål och fodervaror är absolut fria från omskrivna skadedjur. Ifrågasvarande klausul måste även i någon form tillämpas i fraktavtal och sådana handlingar, som rör transport på land och i sjöfart. Det förekommer också ofta att oceangående fartyg på väg till vårt land fraktar varor till mellanliggande länder. Risk för infektion av skadedjur finnes under dessa transporter. Det är av allt att döma ovisst, om man även med besiktningscertifikat i alla världshamnar kan i partier upp till 10 000 ton få en garanti för att det i emballage och varor icke får finnas någon enda av dessa vanligt förekommande parasiter.

Det är många faktorer, som bör utredas, innan någon ställning kan tagas till vilka förebyggande åtgärder, som kan och bör vidtagas vid köp i ursprungslandet, inlastning, transporter och kontroll här i landet vid landtagning, transport och lagring.

Förbundet biträder med hänvisning till det nyss anförda den väckta motionen med det tillägget att i utredningen bör deltaga icke endast växtskyddsanstalten utan även representanter för handeln med spannmål och fodermedel samt kvarnarna.

Föreningen Svenska handelskvarnar har begränsat sitt den 14 mars 1955 avgivna yttrande till att endast gälla kvarnspannmål, således import av vete, råg och grynhavre, och därvid uttalat följande.

Föreningen erinrar om att inköpen av främmande spannmål verkställes på grundval av inom den internationella handeln gällande kontraktbestämmelser, avseende spannmål av olika typ, kvalitet och leveransvillkor. Kvaliteten från vissa länder bestämmes av indelningen i kvalitetsklasser. Från andra länder måste man köpa fair average quality, alltså god genomsnittskvalitet.

Ett enskilt land kan i dessa sammanhang icke rimligen uppställa anspråk på särbestämmelser med hänsyn till insektsrisken vid varans ankomst till importhamnen, ej heller begära att den internationella handeln skall uppfylla vissa specialfordringar beträffande insektsskydd för det enstaka landets räkning. Att företaga inköpen på annat sätt än de internationella handelsvillkoren föreskriver kan åtminstone för närvarande ej ske.

Den moderna kvarnindustrin i Sverige torde dessutom erbjuda betryggande garantier mot införsel av skadeinsekter med egentliga spridnings- och förökningsmöjligheter inom vårt land. Importen försiggår ju i huvudsak till de större kvarnarna i besittning av mekaniska lossningsanordningar och maskinell rensningsutrustning. Likaså underkastas spannmålen tvättning och annan behandling, som torde medföra, att de påtalade riskerna för insektsskador väsentligen elimineras.

En kontroll av importen av kvarnspannmål måste för att kunna tillförsäkras ett objektivt värde förbindas med befogenheten för kontrollant eller kontrollorgan att förbjuda lossning av last med förekomst av skadegörare. Därigenom kan en importör tillfogas orimliga förluster, frånsett att själva kontrollåtagandet kan skapa brydsamma komplikationer. Om kontrollant eller kontrollorgan nödgas medgiva importen och begränsa kraven till en omsorgsfull rensning av den importerade varan, har ingenting vunnits genom inspektionen, eftersom rensnings- och behandlingsproceduren, som nyss anförts, genomföres även vid frånvaro av sådan kontroll.

Förbundet har emellertid ingenting att erinra mot att den föreslagna utredningen verkställes, varvid styrelsen förutsätter att utredningskommittén sammansättes under hänsynstagande till olika intresseinriktningar.

I sitt yttrande, dagtecknat den 18 mars 1955, har Svenska kvarnföreningen endast uttalat det önskemålet, att växtskyddsanstalten vid den föreslagna utredningen anlitar kvarnteknisk expertis. Föreningen har vidare förklarat sig beredd att på anmodan lämna lämpliga anvisningar.

Sveriges potatisodlares riksförbund har i sitt den 17 mars 1955 dagtecknade yttrande framhållit följande.

Växtskyddsanstaltens befogenheter rörande potatisimporten regleras av ett flertal kungörelser från åren 1927, 1929 och 1936. I de äldre av dessa kungörelser ålägges vissa befogenheter »statens potatisinspektion», vilken numera upphört. Enligt vad förbundet erfarit synes man inom anstalten vara tveksam huruvida dessa befogenheter numera överförts på anstalten. I varje fall torde den kontroll över importpotatis, som utövats under sista tiden, i huvudsak endast ha skett genom granskning av i exportländerna utfärdade sundhetsintyg över potatisen.

Vad beträffar spørgsmålet om vilka länder, som enligt kungörelserna kan komma i fråga som exportörer till Sverige, har anstalten beviljat dispenser

i ganska stor utsträckning, givetvis med uppställande av särskilda villkor, som ur växtskyddssynpunkt anses betryggande.

De sjukdomar, som enligt nuvarande förordningar kan föranleda inskränkningar av importen, är potatiskräfta, potatisål och potatismal samt koloradoskalbaggen. Andra potatissjukdomar kan däremot icke föranleda inskränkningar i importen, därest sundhetscertifikat för partierna godkännes av anstalten.

Utän tvekan synes nu gällande förordningar vara otillräckliga och måhända även otidsenliga och lämnar icke fullt betryggande garantier mot att genom eventuell import potatissjukdomar kan införas i landet till skada för det svenska jordbruket. En översyn av gällande bestämmelser på området är därför i hög grad befogad.

Förbundet tillstyrker därför motionen. Därvid förutsätter förbundet, att utredningens uppdrag jämväl kommer att omfatta de speciella frågor, som uppkommer i samband med import av potatis.

Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund har i yttrande, avgivet den 14 mars 1955, anfört följande.

Förbundet erinrar om de betydande förluster, som sjukdomar och skadedjur kan åstadkomma — och har åstadkommit — för den svenska fruktodlingen. Hit hör sålunda rönnbärsmal, skorv, fruktmögel, frostfjäril, mal- och vecklarfjärilar, bladlöss, bladloppor, spinn, gloesporium-röta m. m. Tidigare kunde angrepp av här angivna slag vara totalförödande. Numera kan man dock som regel genom besprutningar skydda frukten mot dessa skadeverkningar. Bland de sjukdomar för vilka man ännu icke lyckats lösa växtskyddsproblemet hör Gloesporium-rötan, som angriper frukten under lagringen och begränsar möjligheterna till ekonomisk långtidslagring av svensk frukt.

Den yrkesmässiga fruktodlingen omfattar f. n. ca 6 000 ha med ett totalt produktionsvärde av ca 100 miljoner kronor per år. De ekonomiska verkningarna av sjukdoms- och skadedjursangrepp kommer därför även totalt sett att bli betydande. I de flesta fall är det väl icke möjligt att ange, på vilket sätt sjukdomar eller skadedjur inkommit i landet. I en rad fall har man dock klara belägg för att införandet skett i samband med import av vegetabiliska produkter. Här skall endast erinras om några skadedjur, som under senare tid tillförts vår fauna av skadedjur inom fruktodlingen, nämligen bladlusen och körsbärsflugan. Bladlusen, som härstammar från Nordamerika, anses vara äppelträdens farligaste skadedjur till följd av de ödeläggande angrepp, som dessa djur åstadkommer. Körsbärsflugan angriper körsbär och bigarråer, och angreppen är stundom så intensiva, att det inträffar att hälften av bären innehåller larver och är odugliga till konsumtion. Körsbärsflugan har införts till vårt land med importerade bigarråer från Mellan- och Syd-europa. Ett annat skadedjur, som påträffats här i landet men ännu ej vunnit fäste, är San José-sköldlusen, som svårt angriper flertalet fruktträd och bärbuskar. Även detta skadedjur synes vinna spridning icke blott genom import av levande växter utan även genom införsel av färsk frukt.

Mot bakgrunden av vad här sagts finner förbundet i likhet med motionären synnerligen angeläget, att en tillfredsställande inspektion vid import av vegetabiliska produkter kan komma till stånd för förhindrande av att växtsjukdomar och skadedjur på detta sätt införas i landet. Förbundet instämmer därför helt i motionärens yrkande angående en allmän översyn av bestämmelserna på detta område.

Statens växtskyddsanstalt har i sitt den 11 februari 1955 dagtecknade yttrande framhållit följande.

Växtskyddsanstalten har liksom den tidigare zoologiska avdelningen i den förutvarande centralanstalten för jordbruksförsök ständigt haft sin uppmärksamhet riktad på det förhållandet att importerade livsmedel och fodervaror av vegetabiliskt ursprung mycket ofta är angripna av skadedjur, som i vissa fall med stor lätthet kan spridas här. Anstalten har dock icke någon möjlighet att med sina nuvarande resurser effektivt hindra införseln av sådana skadegörare, utan har måst inskränka sig till att undersöka möjligheterna att bekämpa dessa skadegörare inom landet och att lämna allmänheten råd och upplysningar om hur bekämpningen bör utföras. Vad anstalten hittills uträttat i detta avseende i samarbete med hälsovårds- och andra berörda myndigheter har utan tvivel varit till stort gagn för landet.

Det bör emellertid i detta sammanhang erinras om att åtskilliga av dessa skadegörare i stor utsträckning även angriper produkter av animaliskt ursprung och därför mycket lätt införes och sprides även med sådana produkter. Många av de skadegörare, som förekommer i importvarorna, är emellertid redan så allmänna överallt i landet, att de måste anses fullständigt införlivade med vår fauna. Att numera åstadkomma deras fullständiga utrotande inom landet ligger därför utom möjligheternas gräns.

Den av motionären särskilt omnämnda svartbruna mjölbaggen (*Tribolium destructor*) har enligt trovärdiga uppgifter inkommit till landet under förra hälften av 1930-talet med importerat frö, avsett till foder åt burfåglar, d. v. s. med varor, som helt undandrar sig anstaltens kontroll. Svartbruna mjölbaggen, som är en ytterst polyfag art och som även kan angripa skinn- och pälsvaror, spred sig under krigsåren med stor hastighet över stora delar av landet, ej minst på grund av den vitt utbredda hamstringen, särskilt av mjöl, gryn och liknande produkter. Den skarpa, om karbol erinrande lukt, som de fullbildade skalbaggarna meddelar åt de angripna produkterna, föranledde — enligt vad anstalten med säkerhet kunnat konstatera — att stora mängder livsmedel i onödan bortkastades och förstördes, trots att det i många fall hade varit ganska lätt att genom kokning eller upphettning befria sådana produkter som t. ex. havregryn och liknande från all lukt. Tyvärr var det dock ej alltid den egendomliga lukten, som föranledde varornas bortkastande. Ofta ansågs blotta förekomsten av skadedjuren vara skäl nog därtill. Motionärens jämförelse mellan svartbruna mjölbaggen och vägglusen torde emellertid innebära en viss överdrift, när mjölbaggen aldrig på minsta sätt angriper människan och ej heller, så vitt bekant, har någon som helst betydelse som smittospridare.

Nu har det dessbättre visat sig att svartbruna mjölbaggen med stor framgång kunnat bekämpas i de fall då fröfirmor, kvarnar och liknande företag, sedan de uppmärksamats på sin roll som ofrivilliga distributörer av detta skadedjur, på allvar tagit itu med dess bekämpning. Den upplysningsverksamhet, som anstalten bedrivit — ej sällan med värdefullt bistånd av hälsovårdsmyndigheterna — har otvivelaktigt redan uträttat mycket gott. En intensifierad upplysningskampanj torde helt säkert kunna leda till ytterligare förbättringar av den nuvarande situationen.

En stadigvarande förbättring torde emellertid ej kunna nås, såvida icke lämpliga åtgärder vidtages för att hindra mjölbaggens upprepade införande i landet. Det är visserligen ingalunda säkert men dock icke uteslutet, att den mer än en gång under de senaste årtiondena införts med vegetabiliska produkter. Svartbruna mjölbaggen är dock icke det enda skadedjur, vars införsel synes böra förhindras. Andra sådana skadedjur är exempelvis australiska tjuvbaggen (*Ptinus tectus*) och kvarnmottet (*Ephestia kühniella*) och möjligen även andra, vilka anstalten dock på grund av den korta tid, som

tillmätts för avgivande av detta yttrande, icke anser sig kunna närmare ange. Vad särskilt kvarnmottet beträffar har det ofta visat sig, att utförda och i och för sig framgångsrika men dyrbara bekämpningar gjorts om intet därigenom att skadedjuret på nytt införts från utlandet eller spritts från andra smittohärdar i landet.

En övertvakning och kontroll av importen av vegetabiliska produkter vore otvivelaktigt önskvärd ur många synpunkter, men möjligheterna att åstadkomma en sådan kontroll synes f. n. vara mycket små. På grund av att en del av här åsyftade skadegörare även medföljer animalieprodukter, torde kontrollen för att bli fullt effektiv även böra omfatta sådana ävensom vissa emballage och förpackningsmaterial. En sådan kontroll faller f. n. helt utanför anstaltens verksamhetsområde. De trenne växtinspektörer, som är i anstaltens tjänst — i Stockholm, Göteborg och Malmö — kan för övrigt icke belastas med ytterligare inspektionsåligganden. Redan långt innan inspektionsbefattningarna inrättades var växtimporten av sådan omfattning att inspektionerna måste inskränkas till enbart stickprovsmässiga undersökningar. De framställningar om inspektionsverksamhetens förstärkande och effektivisering, som vid olika tillfällen framförts från skilda håll, har icke föranlett några åtgärder.

Det är tänkbart att bestämmelser, innebärande att importerade produkter av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung skall åtföljas av certifikat om produkternas frihet från farliga skadegörare, skulle kunna ha i någon mån välgörande effekt. Sådana certifikat måste dock granskas och godkännas innan produkterna får införas i landet. Då uppkommer spørgsmålet vilken eller vilka myndigheter, som skall verkställa denna granskning, särskilt i fråga om certifikat för produkter av icke vegetabiliskt ursprung.

I detta samband torde böra erinras om att European Plant Protection Organisation (EPPO) på sitt program upptagit förhindrandet av förrådsskadedjurens spridning och fördenskull rekommenderar en internationell överenskommelse om bekämpningsåtgärder mot sådana skadedjur redan i exportlandet.

Anstalten framhåller vidare, att blott och bart en importkontroll icke torde vara till fyllest utan torde böra kompletteras med åtgärder till förhindrande av skadegörarnas spridning inom landet, när de, som i många fall redan skett, en gång råkat införas här.

Motionärens hemställan är otvivelaktigt värd all uppmärksamhet. Men av vad som här anförts framgår, att den i motionen upptagna frågan dels berör flera myndigheter än anstalten, dels ock svårligen låter sig lösryckas ur sitt sammanhang med övriga inspektionsfrågor på växtskyddets område. Därför torde en utredning i frågan icke böra uppdragas åt anstalten enbart utan jämväl åt lantbruksstyrelsen samt hälsovårds- och tullmyndigheter ävensom åt representanter för spannmålshandeln, kvarnindustrien och andra berörda näringar. Behovet av en allmän översyn av gällande importbestämmelser samt en förbättring av inspektionsavdelningens arbetsmöjligheter har för övrigt redan, om ock i mycket kortfattad form, framhållits i en promemoria, som den 1 november 1954 insänts till chefen för jordbruksdepartementet.

I yttrande, dagtecknat den 29 mars 1955, har *statens institut för folkhälsan* anfört följande.

De skador, som produkter av vegetabiliskt ursprung och särskilt vegetabiliska livsmedel utsättes för genom levande skadegörare av olika slag, medför årligen stora ekonomiska förluster. Inom landet vidtagna åtgärder för

att bekämpa dylika skadegörare torde i stor utsträckning bli illusoriska, om man icke samtidigt effektivt hindrar eller åtminstone avsevärt försvårar för dylika skadegörare att inkomma i landet. Risken för att i vårt land tidigare helt okända skadegörare kan införas och snabbt nå stor spridning är betydande. Som exempel härpå nämner motionären den svartbruna mjölbaggen (*Tribolium destructor*), som år 1934 för första gången iaktogs i Sverige, sedan den året förut beskrivits som ny för vetenskapen. Redan år 1935 anträffades den t. ex. i Stockholm allmänt i butikernas och hushållens livsmedelsförråd. Ett annat liknande exempel är körsbärsflugan (*Rhagoletis cerasi*), som i början av 1930-talet också var helt okänd i vårt land. Flugan infördes genom import av starkt infekterade bigarråder från Tjeckoslovakien och Italien och synes nu vara ganska allmänt spridd i våra körsbärsodlingar.

Bland förebyggande åtgärder för att bekämpa skadegörarna vore enligt institutets uppfattning en importkontroll av stort värde. I syfte att minska risken för införsel av speciellt farliga skadegörare finnes redan nu bestämmelser, vilka har varit av stor betydelse. Sålunda har vid flera tillfällen allvarliga tillbud till införsel av koloradoskalbaggen härigenom kunnat stoppas. Behovet av allmängiltiga bestämmelser om en sådan importkontroll synes emellertid vara stort, och institutet tillstyrker därför motionärens hemställan om utredning i ärendet. I de förslag till kontrollbestämmelser, som genom en utredning kan komma att föreslås, bör härvid om möjligt nu gällande specialbestämmelser rörande olika skadegörare inarbetas. Motionärens förslag att utredningen skulle uppdragas åt växtskyddsanstalten kan institutet ej biträda. Frågan är nämligen av så stor betydelse ur andra än rena växtskyddssynpunkter, exempelvis med hänsyn till födoämneshygien och handel, att representanter även för dessa intressen bör lämnas tillfälle medverka vid utredningen.

Rörande kontrollens organisation anser institutet, att denna kan utbyggas med den inspektionsavdelning som stomme, som anstalten redan nu äger för utförande av nyssnämnda särskilda importkontrolluppgifter.

Sveriges lantbruksförbund har slutligen i yttrande den 16 mars 1955 anfört följande.

I motionen erinras om att växtskyddsanstalten som en av sina viktigare uppgifter har att »göra undersökningar och utredningar angående sådan skadegörelse på lagrade vegetabiliska produkter och därav beredda livsmedel, som förorsakas av insekter och andra lägre djur samt av lägre växter, ävensom angående medlen att förekomma och hejda dylik skadegörelse». Enligt motionärens uppfattning måste åtskilliga åtgärder i kampen mot förrådsskadegörarna liksom åtgärder mot andra parasiter och sjukdomar vara av förebyggande natur. Han bedömer därför såsom en mycket viktig åtgärd, att spridning av dessa skadegörare och då framför allt en import av dem förhindras med alla till buds stående medel. Med hänvisning till nu gällande särskilda bestämmelser rörande införsel av levande växter och växtdelar, väsentligen sådana, vilka kan tänkas bli föremål för fortsatt odling i vårt land, och under åberopande av motionärens nyssnämnda mening om riskerna beträffande införsel till landet av farliga förrådsskadegörare föreslår motionären utredning i ärendet.

I likhet med motionären finner förbundet denna fråga mycket viktig. Förbundet anser sig därför böra tillstyrka, att en utredning kommer till stånd. Vid en utredning synes kontakt böra tagas med den internationella organisationen European Plant Protection Organisation (EPPO), som på sitt arbetsprogram har bl. a. en internationell kontroll på ifrågavarande område.

EPPO:s principiella ståndpunkt är, att denna kontroll bör ske icke i importlandet utan i exportlandet, där den lättare kan genomföras. Förbundet framhåller även att, därest växtskyddsanstalten skulle få svara jämväl för nu ifrågakarande verksamhet, det torde vara nödvändigt med en utökning av anstaltens personal. Enligt vad förbundet under hand inhämtat, kan nämligen anstalten med nuvarande personalresurser icke påtaga sig en ny uppgift av förevarande art.

Utskottet. I motionen I: 37 framhålles, att bekämpningen av förrådsskadegörare icke kan bli effektiv, om den icke kombineras med ett verksamt skydd mot att växtparasiter införes från främmande länder. För detta ändamål finnes f. n. bestämmelser utfärdade angående krav på frihet från skadegörare i importerade varor, varjämte statens växtskyddsanstalt genom sina växtinspektörer i några större importhamnar utövar viss kontroll av bestämmelsernas efterlevnad. Enligt motionären synes emellertid nuvarande bestämmelser på området icke vara tillfyllest. Bl. a. saknas föreskrifter om kontroll i samband med införsel av vegetabiliska produkter. Motionären hemställer därför, att åt växtskyddsanstalten skall uppdragas att företaga utredning och inkomma med förslag angående sådana föreskrifter.

Med anledning av motionärens framställning vill utskottet vitsorda, att en effektiv importkontroll, förenad med förebyggande bekämpningsåtgärder vid import av främst vegetabiliska produkter, uppenbarligen är av väsentlig betydelse. Av utredningen i ärendet framgår emellertid, att lantbruksstyrelsen ävensom anstalten redan ägnat denna fråga särskild uppmärksamhet. Vid särskild föredragning inför utskottet har härutinnan upplysts, att styrelsen i samråd med anstalten påbörjat en utredning i ämnet under innevarande höst samt att det förslag, vartill utredningen kan föranleda, kommer att avlämnas till Kungl. Maj:t under år 1956. Motionens syfte torde härmed vara nått. Vid sådant förhållande hemställer utskottet,

att motionen I: 37 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 december 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Nord*, Jon Jonsson*, Bertil Andersson, Hansson, Eskilsson*, Mossberger och Franzén; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö*, Hægglom, Antby, Jonsson i Strömsund och Pettersson i Dahl*, fru Eriksson i Hallstahammar, herr Ahlsten, fru Lindskog och herr Nilsson i Lönsboda*.

* Ej närvarande vid justeringen.